DEBATDEBATDEBATDEBATDEBATDEBAT

Inerti i dansk fysik.

Søren Isaksen, Koncernudviklingschef, NKT A/S.

Ofte hører man næsten dommedagslignende profetier om dansk industris muligheder i et kommende, meget konkurrencebetonet, indre (eller globalt) marked. Ser man bort fra lægemiddel branchen er der bestemt også grund til en vis bekymring. De danske virksomheder er små og har bl.a. derfor uforholdsmæssige store markedsføringsudgifter, produkterne er ofte karakteriseret ved lav teknologisk højde og en beskeden F&U-indsats.

Ikke desto mindre synes jeg man kan spore en positiv udvikling. I de større danske virksomheder, men også i flere mellemstore og mindre, men specialiserede virksomheder, er der som noget nyt blevet ansat universitetsuddannede medarbejdere med en forskningsbaggrund. Og disse virksomheder færdes derfor nu mere hjemmevant i universitetsmiljøet. Dette tolker jeg som et udtryk for, at der i danske virksomheder er opstået behov for at gennemføre F&U-aktiviteter på et væsentligt højere niveau end tidligere.

Og dette er i øvrigt den naturlige vej rundt. En bedre dansk industri skabes ikke af en forceret "kunstig" høj dansk forskningsindsats. Det er derimod industrien, der skal ændre sig på en sådan måde, at der opstår et **reelt behov** for en øget F&U-indsats. Jeg tror ikke, at et højt nationalt F&U-niveau alene er et sundhedstegn, men et højt F&U-niveau skabt af et industrielt behov er et sundhedstegn.

Disse tendenser i retning af en styrkelse af danske virksomheders F&U-indsats er blot ét element af en stor **forandringsproces**, som mange virksomheder har gennemgået de seneste 10-15 år. Magtstrukturer og ledelsesmønstre er radikalt omlagt. Perspektivløse forretningsområder og uvæsentlige funktionsområder er bortsaneret. Til gengæld er nye områder bygget op. Medarbejdere er omplaceret eller udskiftet, og nye er kommet til.

Denne forandringsproces vil fortsætte og er nødvendig for, at virksomhederne kan klare sig i en fortsat skærpet konkurrencesituation. Med det kvalitative løft, der allerede er sket i virksomhedernes F&U-miljø, og den fortsatte udvikling, der her kan forventes, tror jeg, at danske virksomheder fremover vil have voksende behov for samarbejde med universitetsmiljøer. Men fremover på en mere ligeværdig måde, så der også flyder væsentlig viden tilbage til universiteterne.

Hvordan ser tendensen så ud for universitetsverdenen og her specielt det danske fysikmiljø, når man sidder noget på afstand og måske lidt indhyllet i sine fordomme?

Inden for de senere år er der dukket enkelte nye og vægtige miljøer op. Men fornyelsesgraden virker ringe, og på 10-15 års sigt kan man godt frygte, at det bliver dyb nat. Med institutternes nuværende aldersprofiler og en udskiftningsmekanisme næsten alene baseret på en endda meget sen pensionering, er det svært at se, hvorfra fornyelsen skal komme i de kommende år.

Den lette løsning vil naturligvis bestå i øgede bevillinger til de fysiske institutter. Men da danske bevillinger til fysikforskningen målt i forhold til andre lande ligger højt, vil en sådan løsning være uforsvarlig. De nedskæringer, der kan frygtes i de kommende år, bør efter min mening ikke gennemføres; til gengæld kunne man måske spare lidt på de midler, der angiveligt bruges til "forskning" i det teknologiske servicenet (Teknologiske- og ATV institutter).

Den rigtige løsning må bestå i at få etableret reguleringsmekanismer, der bevirker, at der opstår et mere ideelt forhold mellem erfaring og fornyelse, at nye spændende områder dyrkes op på bekostning af mindre spændende områder. D.v.s., at der bør etableres en styrelse og en ledelsesstruktur, som på samme måde, som det sker i industrien, er i stand til at befordre et progressivt og tidssvarende forskningsmiljø. Det virker absurd, at netop universitetsmiljøet, der burde være karakteriseret ved udvikling og anarki, i den grad er blevet pakket ind i en konserverende dyne. Hovedårsagen hertil må efter min mening helt klart søges i Styrelsesloven.

Den oprindelige intension med styrelsesloven var utvivlsomt netop at fremme nytænkning og dynamik, men erfaringen har gjort de idealistiske ideer til skamme. Styrelsesloven betyder i virkeligheden, at institutternes ledelse varetages af en slags samarbejdsudvalg. De bevillinger, der tildeles institutterne, er reelt uafhængige af, hvorledes disse ledes.
Samarbejdsudvalgene vil derfor i sagens natur modarbejde ændringer. Og konsekvensen bliver dermed ofte: manglende handling, dårlige beslutninger og dårlig ledelse.

Inertien har fået for stor magt i dansk fysik. Det går på langt sigt ud over tyngden. Dette er desto mere beklageligt, eftersom danske industrivirksomheder synes at have stigende behov for og ønske om et tættere samarbejde med fysikkens forskningsmiljøer.